

Discriminatie bij het schooladvies

Een handreiking voor ouders/verzorgers

Inhoud

1. Hoe kunt u deze handreiking gebruiken?	3
2. Wat moeten alle scholen hetzelfde doen?	4
3. Wat mogen scholen zelf beslissen?	7
4. Waar kunt u terecht met een klacht?	12

1. Hoe kunt u deze handreiking gebruiken?

Het advies dat uw kind op school krijgt, is heel belangrijk voor zijn/haar/hen toekomst. Het bepaalt welke richting kinderen opgaan op de middelbare school en in al het onderwijs daarna. Het is daarom heel belangrijk dat dit advies eerlijk en neutraal is, zonder dat er iemand een vooroordeel heeft of iemand anders behandelt.

Deze handreiking kan u als ouder of verzorger helpen om beter te begrijpen hoe het schooladvies wordt gegeven. We leggen uit wat de regels zijn waar alle scholen zich aan moeten houden, en welke keuzes elke school zelf kan maken. Daarbij vertellen we over de risico's van vooroordelen en discriminatie die kunnen ontstaan als scholen hun eigen keuzes maken. Tot slot laten we zien bij welke organisaties u terecht kunt als u een melding wilt maken of een klacht heeft over discriminatie bij het schooladvies.

Kader 1 Wat betekenen de termen vooroordelen, bias en discriminatie?

Vooroordelen zijn meningen over een persoon of een groep mensen die meestal negatief zijn en gebaseerd zijn op een soort standaardbeeld (ook wel een stereotype genoemd). Dit beeld is een versimpeling van hoe mensen echt zijn en zorgt ervoor dat we een hele groep zien als hetzelfde zien (*College van de Rechten van de Mens, 2023*). Vooroordelen kunnen ervoor zorgen dat mensen anders worden behandeld en bijvoorbeeld discriminatie kunnen ervaren.

Een **bias** hebben betekent dat je (onbewust) dezelfde feiten of hetzelfde gedrag anders beoordeelt. Zo'n vertekend beeld kan ontstaan door vooroordelen over bijvoorbeeld mensen met een migratieachtergrond en/ of mensen van kleur, en dat kan leiden tot discriminatie. Vooroordelen zijn dus alleen de ideeën die over een persoon of groep kan hebben, als je daar ook naar handelt (door het vellen van een oordeel), hebben we het over bias.

Discriminatie is wanneer mensen anders worden behandeld, achtergesteld of buitengesloten vanwege dingen zoals hun huidskleur of afkomst ('ras'), hun geloof, geslacht, beperkingen of wie ze liefhebben (*College voor de Rechten van de Mens, 2023*).

2. Wat moeten alle scholen hetzelfde doen?

Vanaf het schooljaar 2023-2024 heeft de overheid een nieuwe planning vastgesteld voor hoe het schooladvies wordt gegeven aan kinderen in groep 8. Alle scholen moeten zich hieraan houden. Dit is een nieuw plan. Het idee erachter is dat elk kind op hetzelfde moment een definitief advies krijgt, zodat iedereen zich op hetzelfde moment kan aanmelden voor de middelbare school.

Hieronder staat in een tabel hoe dit landelijk is gepland. We zullen vervolgens uitleggen wat elk deel betekent.

Tabel 1 Landelijke planning voor de totstandkoming van het schooladvies in groep 8

Periode	Schooladvies
Tussen 10 en 31 januari.	Voorlopig schooladvies wordt gegeven.
In de eerste of tweede week van februari.	Doorstroomtoets wordt afgenomen.
Uiterlijk 15 maart.	Uitslag doorstroomtoets wordt bekend gemaakt.
Tussen 16 en 23 maart.	Bijstelling voorlopig schooladvies (op basis van de scores op de doorstroomtoets).
Uiterlijk 24 maart.	Definitief schooladvies wordt vastgesteld.

Voorlopig schooladvies (januari)

In januari moeten alle scholen in groep 8 een voorlopig advies geven. Sommige scholen geven dit advies al eerder. Dit advies is nog niet definitief; het definitieve advies komt pas in maart van hetzelfde schooljaar. De overheid heeft niet vastgelegd welke informatie scholen altijd moeten gebruiken voor dit advies.

Doorstroomtoets (februari)

In februari moeten alle leerlingen in groep 8 een doorstroomtoets maken. Deze toets kijkt naar hoe goed leerlingen zijn in taal en rekenen. Meer informatie over waar uw kind precies op getoetst wordt, is hier te vinden: [Publicaties en regelingen | Toetsen primair onderwijs | CvTE](#). Vroeger noemde men dit een “eindtoets” (Zie ook Kader 2), maar dit jaar gebruikt de overheid de term “doorstroomtoets” om te benadrukken dat kinderen na de toets nog verder kunnen groeien ([Rijksoverheid, 2023](#)). Met de scores van de doorstroomtoets bepaalt de school welk soort vervolgonderwijs het beste bij een leerling past (zie ook kader 3).

Vóór de doorstroomtoets stond grotendeels vast welke scores op de eindtoets overeenkomen met welk onderwijsniveau. Met de doorstroomtoets is dit anders. Elke van de zes verschillende doorstroomtoetsen gebruiken verschillende scores om het onderwijsniveau te bepalen (zie Tabel 2). Landelijk is

bepaald dat scholen alleen gebruik mag maken van een van de zes onderstaande doorstroomtoetsen. Andere toetsen zijn niet toegestaan.

Zie ook [Toegestane doorstroomtoetsen basisschool | Schooladvies en doorstroomtoets basisschool | Rijksoverheid.nl](#).

Tabel 2 Overzicht doorstroomtoetsen en scores per schooljaar 2023-2024

Naam doorstroomtoets	Ontwikkelaar	Scores
AMN Doorstroomtoets	AMN	Van 300 tot en met 500
Dia-toets	Diataal	Van 321 tot en met 390
IEP Doorstroomtoets	Bureau ICE	Van 50 tot en met 100
Leerling in beeld doorstroomtoets	Cito B.V.	Van 151 tot en met 200
ROUTE 8	A-VISION	Van 100 tot en met 300
DOE-toets	Stichting Cito	Van 200 tot en met 400

Bijstelling voorlopig schooladvies (maart)

Uiterlijk 15 maart in groep 8 wordt het voorlopig advies aangepast. Dit gebeurt niet altijd. Als een kind op de doorstroomtoets een hoger niveau haalt dan het voorlopig advies, moet de school het advies aanpassen naar dat hogere niveau. Bijvoorbeeld, als het voorlopig advies vmbo-t was maar het kind haalt havo op de toets, moet de school het advies veranderen naar havo. Als een kind lager scoort dan het voorlopig advies, mag het advies niet veranderd worden. Bijvoorbeeld, als het voorlopig advies havo was maar het kind haalt vmbo-t op de toets, blijft het advies havo. De verplichting om bij hogere scores het advies aan te passen is nieuw sinds 2023-2024 (**OCW, 2023**). Eerder was het alleen verplicht om het voorlopig advies te heroverwegen.

Kader 2 Welke onderwijsniveaus zijn er?

Het voortgezet onderwijs heeft vier hoofd niveaus:

1. Praktijkonderwijs. Dit duurt ongeveer vijf jaar. Ongeveer de helft van de leerlingen gaat na praktijkonderwijs naar mbo entree, de rest gaat werken. Kijk hier voor meer informatie: [Uit welke mbo-opleidingen kan ik kiezen? | Rijksoverheid.nl en Entreeopleiding | MBO Raad](#).
2. Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (Vmbo). Dit duurt gemiddeld vier jaar en biedt praktijkgerichte (basis en kader) en theoretischere (gemengd en theoretisch) opleidingen. Vmbo bereidt voor op het mbo, niveaus 2 tot en met 4. Klik **hier** voor meer informatie.
3. Hoger algemeen voortgezet onderwijs (Havo). Dit duurt vijf jaar en bereidt leerlingen voor op het hoger beroepsonderwijs (**hbo**).
4. Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (Vwo). Het vwo duurt zes jaar en bereidt leerlingen voor op een opleiding aan de universiteit. Het vwo heeft twee richtingen: atheneum en gymnasium. Het verschil is dat het gymnasium Grieks en Latijn aanbiedt, het atheneum niet (OCO, 2021).

Het vmbo heeft ook vier subniveaus:

5. Basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b). Deze leerweg heeft vooral praktijkvakken en biedt veel ruimte voor stages. Na vmbo-b kan een leerling naar mbo 2.
6. Kader beroepsgerichte leerweg (vmbo-k). Deze leerweg heeft veel praktijkvakken. Na vmbo-k kan een leerling naar mbo 3 of 4 (afhankelijk van de toelatingseisen van de opleiding(sinstelling)).
7. Gemengde leerweg (vmbo-g). Deze leerweg biedt zowel theoretische als praktijkvakken. Na vmbo-g kan een leerling naar mbo 3 of 4 (afhankelijk van de toelatingseisen van de opleiding(sinstelling)).
8. Theoretische leerweg (vmbo-t). Deze leerweg biedt voornamelijk theoretische vakken. Na vmbo-t kan een leerling naar mbo 3 of 4.

Kader 3 Wat is een Cito-toets?

Cito is een merknaam. Zoals in tabel 2 te zien is, is Cito de ontwikkelaar van twee verschillende doorstroomtoetsen. Dat doen zijn vanuit verschillende afdelingen, Stichting Cito en Cito B.V (Meer informatie is hier te vinden: [Veelgestelde vragen over de Leerling in beeld - doorstroomtoets \(cito.nl\)](#)). Op school en door ouders en verzorgers werd de eindtoets vaak de Cito-toets genoemd, terwijl het ook zomaar kon zijn dat de toets van een andere ontwikkelaar was. Een Cito-toets is hierbij een merknaam die onbewust een soortnaam is geworden. Vergelijkbaar met Maxi-Cosi (merknaam), wat gebruikt wordt voor een autostoeltje. Of Pampers (merknaam) voor luiers.

Toch zijn er uitzonderingen mogelijk binnen deze regel. Als het aanpassen van het advies niet goed is voor de leerling, kan het voorlopig advies behouden blijven. De school mag zelf bepalen wanneer het advies niet goed voor een kind zou zijn, hier is landelijk geen richtlijn voor.

Definitief schooladvies (maart)

Na eventuele aanpassingen van het voorlopig advies, wordt er een definitief advies gegeven. Met dit advies kunnen leerlingen zich aanmelden bij een middelbare school. Dit advies kan enkelvoudig zijn (bijvoorbeeld alleen vmbo-t) of een dubbel advies zijn (bijvoorbeeld vmbo-t/havo) ([Inspectie van het Onderwijs, 2023](#)). Het is niet landelijk vastgelegd of onderwijsinstellingen een enkelvoudig of dubbel schooladvies moeten geven. Met een dubbel advies kan een leerling zich aanmelden bij een school die beide niveaus aanbiedt. Maar een dubbel advies geeft geen automatische toegang tot het hoogste niveau. In het voorbeeld van een dubbel advies van vmbo-t/havo, heeft een leerling alleen recht op directe toegang tot een vmbo-tl klas ([VO-raad, 2021](#); [OCO, 2023](#)).

3. Wat mogen scholen zelf beslissen?

In dit hoofdstuk leggen we uit welke keuzes scholen zelf kunnen maken wanneer zij een schooladvies geven. We laten bij elke keuze zien hoe deze keuze een risico kan zijn voor vooroordelen, bias en discriminatie. Dit betekent dat uw kind mogelijk met discriminatie te maken kan krijgen bij elk van deze keuzes.

1. Scholen mogen zelf bepalen of er een vaste gang van zaken is (vastgelegd)

Sommige scholen hebben geen vaste gang van zaken voor het geven van een schooladvies. Ongeveer een derde van alle scholen heeft dit niet (*Inspectie van het Onderwijs*, 2014). Deze scholen hebben in de praktijk een manier van werken ontwikkeld die voor hen goed werkt die zij verder niet op papier hebben gezet. Vanaf schooljaar 2023-2024 moeten scholen wel beschrijven hoe het schooladvies tot stand komt in hun schoolgids (*OCW*, 2023). Dit betekent alleen niet dat ze hierbij ook een vaste gang van zaken moeten vastleggen die iedereen op school moet gebruiken.

Risico's op vooroordelen, bias en/of discriminatie: Zonder een vaste gang van zaken voor elke leraar, kunnen leerlingen op verschillende manieren worden beoordeeld, wat vooroordelen en discriminatie in de hand kan werken. Zelfs als er wel een vaste gang van zaken is, maar die is niet papier gezet, kunnen niet alle leraren zich eraan houden en kan het voor ouders/verzorgers het moeilijk zijn om de school hierop aan te spreken.

2. Scholen mogen het voorlopig advies eerder geven

In januari van groep 8 moet elke school een voorlopig advies geven over het onderwijsniveau waarop een kind waarschijnlijk kan starten in het voortgezet onderwijs. Dit advies is nog niet definitief. Sommige scholen geven dit advies al eerder dan januari. In dat geval hebben kinderen meer tijd om aan hun zwakke punten te werken voordat het definitieve advies wordt gegeven in maart.

Risico's op ongelijke kansen: Een deel van de scholen geeft eerder dan januari van groep 8 een voorlopig schooladvies. Kinderen die eerder een voorlopig advies krijgen, hebben meer tijd om verbeteringen te laten zien. Als het voorlopig advies pas in januari wordt gegeven, hebben kinderen minder tijd om te laten zien wat ze kunnen verbeteren, wat het lastiger maakt om een andere ontwikkeling te laten zien. Een leraar die wij voor deze handreiking spraken, die zei daarover het volgende:

Aan het begin van het achtste leerjaar bespreken we wat we nog kunnen inzetten. Een kind heeft bijvoorbeeld nooit zijn werk op tijd af, dan zet je een beloningssysteem in om dat te trainen. Het is dus niet zo dat we het alleen maar benoemen, we proberen echt wel te helpen. Hoe kunnen we het met elkaar beter maken.

■ **Leraar 1**

3. Scholen mogen zelf bepalen welke informatie zij gebruiken voor het voorlopig schooladvies

Scholen kiezen zelf welke informatie ze gebruiken voor het voorlopig schooladvies. Eerdere onderzoeken hebben laten zien welke informatie vaak gebruikt wordt (Oomens, Scholten, Luyten, 2019; Inspectie van het Onderwijs, 2023b; Luyten & Bosker, 2004; Sneyers, Vanhoof, Mahieu, 2018). Een samenvatting daarvan staat in tabel 3. Het is belangrijk te vermelden dat deze onderzoeken niet aangeven welke informatie het meest gebruikt worden door scholen en in welke combinaties. Het kan dus zijn dat bepaalde bronnen in tabel 3 helemaal niet door de school van uw kind worden gebruikt.

Tabel 3 Informatie die scholen gebruiken voor het voorlopig schooladvies

Informatiebron	Toelichting
Resultaten vanuit het leerlingvolgsysteem	Scholen zijn verplicht om de resultaten van toetsen van leerlingen bij te houden. Het is niet beschreven voor welke groepen dit bijgehouden wordt. Scholen geven echter wel aan dat zij deze resultaten wel meenemen bij de totstandkoming van het voorlopig schooladvies.
Zorgdossier van de leerling	In onderzoeken wordt deze bron van informatie niet nader toegelicht. De onderzoekers hebben niet beschreven wat er precies in een zorgdossier van een leerling staat.
Gedragsskenmerken	Motivatie, interesse, concentratie, doorzettingsvermogen, aanpassingsvermogen, maar ook werkhouding, zelfstandigheid en gedragsproblematiek.
Sociaal emotionele vaardigheden	In de onderzoeken wordt deze bron van informatie niet nader toegelicht.
Resultaten methodegebonden toetsen	In de onderzoeken wordt deze bron van informatie niet nader toegelicht.
Resultaten capaciteiten- of intelligentieonderzoek	Een capaciteiten- of intelligentieonderzoek wordt alleen ingezet als ouders erom vragen (en ervoor betalen) of dat er vanuit de onderwijsinstelling aanleiding is voor een aanvullend onderzoek. Zie Wat is de NIO toets? - OCO (onderwijsconsumment.nl)
Thuisituatie van de leerling	Stabiliteit van de thuisituatie, betrokkenheid van ouders bij het onderwijs en de mogelijkheden die ouders hebben om hun kind te begeleiden.
Wens van ouder(s)/ verzorgers en leerling	

Risico's op vooroordelen, bias en/of discriminatie: Doordat scholen zelf bepalen welke informatie ze gebruiken, bestaat het risico dat leerlingen op basis van verschillende informatie worden beoordeeld. Dit betekent dat een kind op de ene school een ander voorlopig advies kan krijgen dan op een andere school, simpelweg omdat er andere informatie wordt meegenomen. Veel van deze informatiebronnen zijn gebaseerd op de mening en inschatting van de leraar zelf, bijvoorbeeld over het gedrag of de sociaal-emotionele vaardigheden van een kind, of over de thuissituatie. Als het schooladvies deels gebaseerd is op de persoonlijke mening van een leraar, bestaat het risico op vooroordelen, bias en/of discriminatie. Ook is het niet duidelijk hoe leraar bijvoorbeeld sociaal-emotionele vaardigheden of thuissituaties van leerlingen inschatten, wat ook weer risico's met zich meebrengt voor vooroordelen, bias en/of discriminatie.

4. Scholen mogen zelf beslissen welke leraren betrokken zijn bij het opstellen van het voorlopig schooladvies

Scholen mogen zelf kiezen welke leraren en andere medewerkers van de school helpen bij het kiezen en opstellen van het voorlopig schooladvies. Bij sommige scholen werken de directeur, de Intern Begeleider (IB'er) en verschillende leraren samen aan dit advies. Bij andere scholen doet alleen de groep 8-leraar dat (*Inspectie van het Onderwijs, 2014*), zie ook tabel 4 hierover.

Tabel 4 Welke medewerkers van de school zijn betrokken bij de totstandkoming van het voorlopig schooladvies

Door wie het schooladvies wordt gegeven	Percentage
Leraar groep 8 + Directie + IB'er + andere leraren	50%
Leraar groep 8 + IB'er	30%
Leraar groep 8 + Directie	8%
Alleen leraar van groep 8	16%

Risico('s) op vooroordelen, bias en/of discriminatie: Vooral bij scholen waar alleen de leraar van groep 8 het voorlopig advies maakt, is er een risico op vooroordelen, bias en/of discriminatie, omdat het advies gebaseerd is op de mening van één persoon.

5. Scholen mogen zelf beslissen welke doorstroomtoets zij gebruiken

Scholen moeten een van de zes doorstroomtoetsen gebruiken, maar ze kiezen zelf welke.

Risico's op ongelijke kansen: Het kan zijn dat de ene toets beter past bij hoe een kind leert dan een andere. Daardoor kunnen kinderen verschillende resultaten behalen op basis van welke toets ze moeten maken. Meer informatie en nader onderzoek zijn nodig om hier uitspraken over te doen.

6. Scholen kiezen zelf hoe de resultaten van de doorstroomtoets door leraren worden gebruikt om het definitieve schooladvies te geven

Omdat de doorstroomtoets nieuw is, is het nog niet duidelijk welke scores worden gekoppeld aan welk onderwijsniveau (zie Tabel 2) en of het mogelijk is dat kinderen met dezelfde score een ander advies kunnen krijgen. Vóór de doorstroomtoets was dit wel mogelijk. Bijvoorbeeld, een kind met een score van 532 kon een vmbo-t advies krijgen, maar een ander kind met een score van 533 of 534 ook. Meer informatie en nader onderzoek zijn nodig om hier uitspraken over te doen.

Risico's op vooroordelen, bias en/of discriminatie: Het kan zijn dat deze keuze wordt bepaald door de mening van de groep 8-leraar (eventueel samen met de directeur, IB'er of andere leraren). Hierdoor kan de mening van één persoon een grote rol spelen, wat een risico vormt voor vooroordelen, bias en/of discriminatie.

7. Scholen mogen zelf beslissen of er een uitzondering wordt gemaakt op de verplichte bijstelling naar boven

Als een leerling hoger scoort op de doorstroomtoets dan het niveau van het voorlopig schooladvies, moeten scholen normaal gesproken het definitieve advies naar boven aanpassen. Maar scholen kunnen besluiten om deze regel niet toe te passen als ze denken dat het niet in het belang van de leerling is. Er zijn echter geen duidelijke richtlijnen over wanneer dit zo is en wie deze beslissing neemt: is het de leraar, de ouders/verzorgers, de leerling zelf, of allemaal?

Scholen moeten hun beslissing om geen aanpassing te doen wel motiveren in een onderwijskundig rapport. Dit rapport informeert de middelbare school over de leerling en kan verschillende gegevens bevatten, zoals welke bege-

leiding een kind heeft gehad. Zie voor meer informatie: [Zijn er voorschriften hoe wij als basisschool een leerling overdragen aan een andere school of vervolgonderwijs? | Inspectie van het onderwijs \(onderwijsinspectie.nl\)](#) en [Onderwijskundig rapport basisonderwijs - Ouders & Onderwijs \(oudersenonderwijs.nl\)](#).

Risico('s) op vooroordelen, bias en/of discriminatie: Er is veel onduidelijkheid over deze uitzonderingsregel. Doordat het niet duidelijk is wat de voorwaarden zijn, kan dit leiden tot risico's op vooroordelen, bias en discriminatie. Mensen weten gewoon niet waar deze uitzonderingen aan moeten voldoen. Hierdoor kunnen ouders/verzorgers scholen er ook niet op aanspreken als zaken anders lopen dan verwacht en zou moeten.

8. Scholen mogen zelf kiezen of ze een enkelvoudig of een dubbel/meervoudig definitief schooladvies geven aan leerlingen in het basisonderwijs

Scholen mogen kiezen of ze een enkelvoudig (bijvoorbeeld vmbo-t) of een dubbel definitief schooladvies (bijvoorbeeld vmbo-tl/havo) geven aan een leerling ([Inspectie voor het Onderwijs, 2023](#), [Rijksoverheid, 2023](#)).

Risico('s) op vooroordelen, bias en/of discriminatie: Leerlingen met een dubbel advies hebben meer kans om direct naar een hoger niveau in het voortgezet onderwijs te gaan. Uit onderzoek blijkt namelijk dat leerlingen met een dubbel advies vaak later ook op het hoogste advies terechtkomen op de middelbare school en daar goed functioneren ([Van Rooijen et al., 2016](#)). Maar bij de plaatsing in de eerste klas op de middelbare school bestaat er toch een risico op vooroordelen en discriminatie. Middelbare scholen mogen namelijk zelf beslissen of ze een leerling op het hoogste of laagste niveau plaatsen bij

een dubbel advies (*Ouders & Onderwijs*, 2021, *VO-raad*, 2021). Leraren die wij voor deze handreiking spraken, gaven tot slot ook aan dat er ook ruimte is om bij geval van twijfel dubbele schooladviezen te geven, al is de norm het geven van een enkelvoudig advies. Ze zeggen bijvoorbeeld het volgende hierover:

We proberen de ambities van de leerling ook mee te nemen. Als een leerling echt heel graag naar vwo wil en het is eigenlijk een havoleerling en de scores zitten nog wat groei in. Ja, je kan wel hier en hieraan werken en ze hebben de laatste periode ook een groei laten zien. Wat houdt ons dan tegen?

■ *Leraar 1*

Hoewel dit goedbedoeld kan zijn, kan het ook willekeurig in de hand werken, waarbij sommige leerlingen wel die kans krijgen en anderen niet. Dit kan ook gezien worden als een risico op vooroordelen en discriminatie.

9. Scholen mogen zelf beslissen hoe, wanneer en hoe vaak de school ouders/verzorgers informeert over hoe het schooladvies tot stand komt

Scholen moeten in de schoolgids uitleggen hoe ze het schooladvies geven. Maar scholen mogen zelf kiezen hoe en wanneer ze ouders informeren over dit advies. Hoe dit nu wordt gedaan, verschilt per school. Sommige scholen organiseren speciale avonden, sturen brieven of praten persoonlijk met ouders. Andere scholen doen dat niet, waardoor ouders zelf veel moeten vragen of uitzoeken (Van Rooijen et al., 2019). Uit een onderzoek van *Ouders & Onderwijs* blijkt dat 11% van de ouders geen tijdige informatie kreeg over het schooladvies en 19% vindt dat er onvoldoende met hen is gesproken voordat het advies werd gegeven (*Ouders & Onderwijs*, 2022).

Risico('s) op vooroordelen, bias en/of discriminatie: Wanneer ouders/verzorgers te weinig weten over het schooladvies, begrijpen ze mogelijk niet waarop hun kind wordt beoordeeld. Dit maakt het lastiger om hun kind te ondersteunen waar nodig en de school aan te spreken als er dingen anders gaan dan verwacht. Dit kan leiden tot risico's op vooringenomenheid, vooroordelen en discriminatie.

4. Waar kunt u terecht met een klacht?

Denkt u dat uw kind geen passend advies heeft gekregen, omdat er sprake is van vooroordelen, bias of discriminatie? Hieronder vindt u een overzicht van alle partijen waar u terecht kunt. Ook zullen wij beschrijven wat zij voor u kunnen betekenen en of zij het schooladvies kunnen of mogen aanpassen.

Leraar of directeur van de school

Als u niet tevreden bent met het advies dat de school heeft gegeven over het niveau van uw kind, is het slim om eerst met de leraar of directeur te praten. De Stichting Onderwijsgeschillen en ook de Rijksoverheid (*Rijksoverheid, 2023*) raden dit aan. Maar niet elke school reageert hier hetzelfde op. Ongeveer de helft probeert ouders te overtuigen van het advies dat ze hebben gegeven. Een derde van de scholen geeft nooit het voordeel van twijfel na een klacht over het advies, terwijl anderen dit soms wel doen (*Oomens et al., 2019*).

Wat kan de leraar of directeur met het gegeven schooladvies doen?

Vooralsnog kan alleen de school zelf het schooladvies van uw kind laten veranderen.

Klachtencommissie van de school

Als ouders of verzorgers er niet uitkomen met de leraar en/of directeur van de school, geven de Rijksoverheid en de Stichting Onderwijsgeschillen het advies om een klacht in te dienen bij de klachtencommissie van de school (*Stichting Onderwijsgeschillen, 2023; Rijksoverheid, 2023*). Veel scholen zijn aangesloten bij de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs (LKC), die eerst probeert ouders en de school samen te laten praten, misschien met hulp van een tussenpersoon. Als dit niet werkt, zal de LKC de klacht onderzoeken en een beslissing nemen. Ze kijken vooral of de procedure om het advies te geven goed is gevolgd en of het advies eerlijk is (de precieze regels voor “goed gevolgd” en “eerlijk” zijn nog niet opgeschreven).

Wat kan de klachtencommissie met het gegeven schooladvies doen?

Als ouders/verzorgers gelijk krijgen van de klachtencommissie, kan de school het advies aanpassen, maar dit zijn ze niet verplicht.

Medezeggenschapsraad

Elke school moet een medezeggenschapsraad (MR) hebben, waar ouders en personeel in zitten. De leden van deze raad worden gekozen door alle ouders en medewerkers van de school (*PO-raad, 2023; Ouders & Onderwijs, 2023*). Een van de taken van deze raad is ervoor zorgen dat er geen discriminatie is en dat iedereen gelijke kansen krijgt (*Overheid.nl, 2023*).

Wat kan de medezeggenschapsraad met het gegeven schooladvies doen?

Meldingen over discriminatie zouden in principe gedaan kunnen worden bij de MR, het is alleen niet via openbare informatie te achterhalen wat de MR hier precies mee kan doen.

Inspectie van het Onderwijs

Bij de *Inspectie van het Onderwijs* kunnen ouders/verzorgers ook een klacht indienen.

Wat kan de Inspectie van het Onderwijs met het gegeven schooladvies doen?

De inspectie kan na een melding in gesprek gaan met de school. De Inspectie kan er niet voor zorgen dat de school het schooladvies van een leerling aanpast.

Organisaties die meer informatie kunnen geven over het schooladvies en kunnen adviseren over wat u kunt doen als u discriminatie vermoedt

Onderwijs Consumenten Organisatie (OCO)

De *Onderwijs Consumenten Organisatie (OCO)* helpt in eerste instantie alleen ouders, verzorgers en kinderen in Amsterdam. Op hun website staat veel informatie over onderwerpen zoals schooladvies. Ze hebben ook een hulplijn en organiseren bijeenkomsten waar u vragen kunt stellen. Als er problemen zijn op school, zoals discriminatie, probeert OCO ouders en leerlingen te helpen met informatie en tips om het probleem zelf op te lossen. Als het nodig is, kunnen ze doorverwijzen naar specialisten of helpen bij klachten of juridisch advies.

Wat kan OCO met het gegeven schooladvies doen?

OCO kan er niet voor zorgen dat de school het schooladvies aanpast.

Ouders & Onderwijs

Ouders & Onderwijs doet vergelijkbaar werk als OCO, maar op dan op landelijk niveau. Op hun website staat informatie over het schooladvies en er is een adviespunt waar ouders vragen kunnen stellen via mail, telefoon of WhatsApp. Ze geven specifiek advies en kunnen doorverwijzen, maar bieden geen persoonlijke begeleiding aan ouders.

Wat kan Ouders & Onderwijs met het gegeven schooladvies doen?

Ouders & Onderwijs kan er niet voor zorgen dat de school het schooladvies aanpast.

Kinderombudsman

Ouders of verzorgers kunnen naar de **Kinderombudsman** gaan voor adviezen als ze denken dat hun kind gediscrimineerd wordt. De Kinderombudsman luistert, geeft informatie en advies over hoe u een melding kunt maken. U kunt de Kinderombudsman bellen of mailen. De Kinderombudsman helpt op landelijk niveau, zoals Ouders & Onderwijs, maar de Ombudsman geeft advies over alle dingen die met kinderen te maken hebben, terwijl Ouders & Onderwijs vooral gespecialiseerd is in onderwijs.

Wat kan De kinderombudsman met het gegeven schooladvies doen?

De kinderombudsman kan er niet voor zorgen dat de school het schooladvies aanpast.

Organisaties waar u direct een melding van discriminatie kunt maken en die kunnen adviseren over wat u verder kan doen.

College voor de Rechten van de Mens

Ouders of verzorgers kunnen via de website van het **College voor de Rechten van de Mens** officieel melding maken als ze denken dat er sprake is van discriminatie bij het schooladvies. Het College onderzoekt de melding en kijkt vooral naar de juridische kant: is er bewijs voor discriminatie?

Wat kan het College met het gegeven schooladvies doen?

Het College zegt zelf dat het bijna nooit lukt om discriminatie te bewijzen bij schooladviezen. Er zijn maar een paar uitspraken geweest over schooladviezen, en die waren niet in het voordeel van degene die het meldde, zie [Oordelen | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#). En zelfs als het College genoeg bewijs voor discriminatie vindt, zijn scholen niet verplicht om het schooladvies aan te passen. Het College kan er niet voor zorgen dat de school het schooladvies aanpast.

Antidiscriminatiebureaus

Als u discriminatie vermoedt bij het schooladvies, kunt u dit op twee verschillende manieren melden bij een **antidiscriminatiebureau**:

- Bij de koepel van de antidiscriminatiebureaus, via een formulier op de website www.discriminatie.nl of door te bellen naar 0900 2 354 354. Als u anoniem wilt blijven, moet u wel een postcode invullen. Maar als u anoniem meldt, krijgt uw geen vervolgb bericht.
- Bij een regionaal antidiscriminatiebureau. U kunt op verschillende manieren melden, zoals bellen, mailen of een formulier invullen. Een overzicht van alle bureaus kunt u vinden op de website www.discriminatie.nl.

Wat kunnen antidiscriminatiebureaus met het gegeven schooladvies doen?

Deze bureaus kunnen alleen meldingen registreren en ouders/verzorgers adviseren over wat ze verder kunnen doen. Ze geven geen oordeel over discriminatie en kunnen er niet voor zorgen dat de school het schooladvies aanpast.

Organisaties waar u alleen een melding van discriminatie kan maken

Politie

Als iemand alleen discriminatie wil melden, kan u dat bij de **politie** doen via een formulier op hun website. Als u contactgegevens achterlaat, kan de politie u adviseren over het doen van aangifte. Na aangifte doet de politie onderzoek en kan er een strafrechtelijke procedure volgen, zie ook deze **folder** op politie.nl. Als u anoniem wilt blijven, wordt de melding alleen geregistreerd. Het is niet duidelijk of hier dan verder iets mee wordt gedaan.

Wat kan de politie met het gegeven schooladvies doen?

Er is niet beschreven of de politie kan zorgen dat de school het schooladvies aanpast. Waarschijnlijk kan dit alleen via een gerechtelijke procedure, maar dit duurt meestal lang en kan te laat komen voor het kind.

Mogelijke hulpmiddelen

Als ouders willen laten zien dat de school hun kind verkeerd inschat, kunnen ze een intelligentietest aanvragen, zoals de NIO-test (OCO, 2023). Die test wordt aangeboden door verschillende privébedrijven en kost ongeveer 350 euro. Het is niet vastgelegd of scholen deze kosten betalen en hoeveel waarde ze hechten aan deze test (of zij bereid zijn om het schooladvies, op basis van de resultaten van NIO, aan te passen). De school hoeft de resultaten in ieder geval niet te gebruiken bij het heroverwegen van het schooladvies. Andere toetsen die ook ingezet kunnen worden zijn de Leerpotentietest en het Drempelonderzoek, zie bijvoorbeeld [Alles wat je moet weten over de Cito doorstroomtoets groep 8 \(wijzeroverdebasisschool.nl\)](#).

Colofon

Financier: Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid
Auteurs: S. de Winter-Koçak, MSc
D.M.M.A. Yassine, MSc
Met dank aan: Dr. I.M. Soeterik
Prof. dr. S. Does
Foto's: Adobe, top images, 77990077
Uitgave: Kennisplatform Inclusief Samenleven
p/a Giessenplein 59 C
3522 KE Utrecht
T (030) 230 3260

De publicatie kan gedownload worden via de website van Kennisplatform Inclusief Samenleven: www.kis.nl.

ISBN 978-94-6409-274-5X

© Kennisplatform Inclusief Samenleven, Utrecht 2024

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.
The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

